

Briuselis, 2016 02 16
COM(2016) 54 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI**

**dėl Sprendimo 994/2012/ES, kuriuo nustatomas keitimosi informacija apie
tarpyvyriausybinius valstybių narių ir trečiųjų šalių energetikos susitarimus
mechanizmas, taikymo**

1. Įvadas

Sprendimo 994/2012/ES (toliau – Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimas)¹ 8 straipsnyje Komisijai nustatytas įpareigojimas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui pateikti šio sprendimo taikymo ataskaitą. Ši ataskaita parengta siekiant įvykdyti tą įpareigojimą ir yra grindžiama vertinimo ataskaitos, pateiktos Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimo peržiūros poveikio vertinimo priede, rezultatais. Ši peržiūra numatyta 2014 m. gegužės mėn. Europos energetinio saugumo strategijoje² ir 2015 m. vasario mėn. Energetikos sąjungos strategijoje³, kuriose pabrėžiamas poreikis užtikrinti visišką nacionalinių energetikos susitarimų su trečiosiomis šalimis atitiktį ES teisei. Vadovaudamasi tuo pačiu principu, Europos Vadovų Taryba savo 2015 m. kovo 19 d. išvadose taip pat paragino „užtikrinti visų susitarimų, susijusių su dujų pirkimu iš išorės tiekėjų, visapusišką atitiktį ES teisei, visų pirma padidinant tokių susitarimų skaidrumą ir suderinamumą su ES nuostatomis dėl energetinio saugumo“.

Deryboms su trečiųjų šalių energijos tiekėjais dažnai reikia politinio ir teisinio palaikymo, kuris užtikrinamas sudarant tarpyvyriausybinius susitarimus. Paprastai dėl šių tarpyvyriausybinių susitarimų vyksta dvišalės derybos ir jais remiantis dažnai sudaromos išsamesnės prekybos sutartys. Trečiųjų šalių energijos tiekėjams ne visada komerciniu požiūriu naudinga laikytis kai kurių ES energijos vidaus rinkos teisės aktų ir konkurencijos teisės nuostatų. Todėl valstybėms narėms gali būti daromas spaudimas į tarptautinius susitarimus su trečiosiomis šalimis įtraukti su reguliavimu susijusias nuolaidas. Tokios nuolaidos gali kelti grėsmę sklandžiam ir tinkamam ES energijos vidaus rinkos veikimui.

Siekdama išspręsti šią problemą ir užtikrinti vienodus santykius su svarbiausiomis trečiosiomis šalimis energetikos sektoriuje, 2011 m. vasario 4 d. Europos Vadovų Taryba paprašė valstybių narių nuo 2012 m. sausio 1 d. informuoti Komisiją apie visus savo naujus ir esamus dvišalius energetikos susitarimus su trečiosiomis šalimis.⁴ Šis prašymas įtvirtintas 2012 m. spalio 25 d. priimtu Sprendimu 994/2012/ES (Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimu), kuriuo nustatomas tokio keitimosi informacija mechanizmas.

Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendime tarpyvyriausybiniai susitarimai apibrėžiami kaip „teisiškai privalom[i] vienos ar kelių valstybių narių susitarima[i] su viena ar keliomis trečiosiomis šalimis, darant[y]s poveikį energijos vidaus rinkos veikimui ar funkcionavimui arba energijos tiekimo saugumui Sąjungoje“. Ši apibrėžtis neapima tik tarpyvyriausybinių susitarimų tais klausimais, kurie reglamentuojami Euratomo sutartimi⁵.

Laikantis Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimo 8 straipsnio, to sprendimo taikymo ataskaitoje visų pirma vertinami šie aspektai:

---

¹ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 994/2012/ES, kuriuo nustatomas keitimosi informacija apie tarpyvyriausybinius valstybių narių ir trečiųjų šalių energetikos susitarimus mechanizmas, OL L 299, 2012 10 27, p. 13–17.

² COM(2014) 330 *final*.

³ COM(2015) 80 *final*.

⁴ Šią išvadą 2011 m. vasario 28 d. patvirtino Energetikos taryba: „Komisija ir valstybės narės geriau ir tinkamu laiku keičiasi informacija; be kita ko, valstybės narės informuoja Komisiją apie visus savo naujus ir galiojančius dvišalius energetikos susitarimus su trečiosiomis šalimis“.

⁵ Euratomo 103 straipsnyje numatyta šiems tarpyvyriausybiniams susitarimams taikoma speciali *ex ante* procedūra.

- kiek Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimu skatinama užtikrinti tarpyvyriausybinių susitarimų atitiktį ES teisei ir aukštą valstybių narių veiksmų, susijusių su tarpyvyriausybiniams susitarimais, tarpusavio koordinavimo lygį;
- kokį poveikį Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimas daro valstybių narių deryboms su trečiosiomis šalimis;
- kiek tinkama Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimo taikymo sritis ir jame nustatyta tvarka.

Šioje ataskaitoje nagrinėjamas Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimo taikymas nuo jo įsigaliojimo 2012 m. lapkričio 17 d. ir jo poveikis tarpyvyriausybiniams sprendimams, apie kuriuos pranešta iki ir po tos datos. Ši ataskaita parengta laikantis geresnio reglamentavimo gairėse nustatytų kriterijų, t. y. veiksmingumo, efektyvumo, suderinamumo, aktualumo ir ES pridėtinės vertės kriterijų. Joje taip pat vertinama, ar galėtų būti supaprastinta dabartinė Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimu nustatyta sistema.

2. Vertinimas

Nuo tada, kai buvo priimtas Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimas, valstybės narės Komisijai pranešė apie 124 tarpyvyriausybinius susitarimus. Kiek įmanoma įvertinti, valstybės narės laikosi savo įpareigojimų pranešti apie tokius susitarimus. Vis dėlto esama teisiškai neįpareigojančių susitarimų⁶, atitinkančių Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendimo 2 straipsnyje pateiktą apibrėžtį arba sudarytų pagal viešąją tarptautinę teisę, kuriems netaikomas dabartiniame Tarpyvyriausybinių susitarimų sprendime nustatytas pareigojimas pranešti. Tačiau tokiuose susitarimuose gali būti labai išsamiai nustatyti susitarimo objekto (pavyzdžiui, energetikos infrastruktūros projektu) teisiniai ir techniniai ypatumai.

Iš 124 tarpyvyriausybinių susitarimų, apie kuriuos pranešta:

- maždaug 60 proc. buvo sudaryta dėl bendro bendradarbiavimo energetikos srityje (daugiausia dėl dvišalio ES valstybių narių ir įvairių trečiųjų šalių, įskaitant, pvz., Kubą, Vietnamą, Korėją, Indiją, Singapūrą ir Kiniją, bendradarbiavimo energetikos srityje). Nė vienas iš šių tarpyvyriausybinių susitarimų nekėlė abejonių, todėl Komisija dėl jų nesiėmė tolesnių veiksmų;
- maždaug 40 proc. susitarimų buvo sudaryta dėl energetikos produktų (naftos, dujų arba elektros) tiekimo, importo ar gabenimo tranzitu arba jais buvo nustatytos dujų ar naftos telkinių naudojimo taisyklės, arba tai buvo dvišaliai ar daugiašaliai susitarimai dėl su energetika susijusios infrastruktūros, kurios didžiąją dalį sudaro naftos ir dujų vamzdynai.

Išanalizavusi pastarosios kategorijos tarpyvyriausybinius susitarimus, apie kuriuos buvo pranešta, Komisija išreiškė abejonių dėl 17 iš jų suderinamumo su ES teise, t. y. daugiausia su trečiojo energetikos teisės aktų rinkinio nuostatomis (pvz., dėl tinklų atskyrimo, prieigos suteikimo trečiosioms šalims ir tarifų nustatymo, įskaitant nacionalinės reguliavimo institucijos nepriklausomumą) arba ES konkurencijos teisės nuostatomis (draudimu skaidyti rinką remiantis paskirties vietos sąlygomis).

Todėl prieita prie išvados, kad maždaug trečdalis tarpyvyriausybinių susitarimų, susijusių su energijos tiekimu arba energetikos infrastruktūra, kelia abejonių. 2013 m. 9 valstybėms

⁶ Pavyzdžiui, susitarimo memorandumų, ketinimų protokolų ar politinių deklaracijų.

narėms buvo išsiųsti raštai dėl jų sudarytų tarpvyriausybinių susitarimų, kuriais jos buvo raginamos tuos susitarimus iš dalies pakeisti arba nutraukti ir taip panaikinti nustatytas nesuderinamas nuostatas.

2.1 Veiksmingumas

Iki šiol nė vienai valstybei narei nepavyko nutraukti ES teisės neatitinkančių tarpvyriausybinių susitarimų arba pakartotinai dėl jų derėtis⁷. Taip visų pirma yra dėl sudėtingos teisinės padėties, kuri susidaro pasirašius tarpvyriausybinių susitarimą su trečiąja šalimi. Konkrečiai, kai valstybė narė sudaro tarpvyriausybinių susitarimą, kuris yra įpareigojantis pagal viešąją tarptautinę teisę ir kuriame nėra numatyta nutraukimo arba galiojimo sustabdymo sąlyga, teisiniu požiūriu atitinkamai valstybei narei be trečiosios šalies sutikimo beveik neįmanoma tokio susitarimo nutraukti per trumpą laikotarpį prieš baigiantis pradinei jo galiojimo trukmei. Tas pats pasakytina ir apie pakartotines derybas dėl tarpvyriausybinių susitarimų, kurioms būtinas trečiosios šalies pritarimas. Tai savo ruožtu smarkiai riboja Komisijai suteiktus vykdymo užtikrinimo įgaliojimus, net ir tuo atveju, kai turi būti pradėta pažeidimų nagrinėjimo procedūra.

Komisijai buvo pranešta tik apie vieną tarpvyriausybinių susitarimų, pasirašytą įsigaliojus Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimui. Todėl šiame etape neįmanoma padaryti bendrų išvadų, ar Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimu veiksmingai užtikrinamas po 2012 m. sudarytų tarpvyriausybinių susitarimų suderinamumas su ES teise.

Nuo tada, kai buvo priimtas Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimas, Komisijai valstybės narės nepranešė apie jokiais vykdomas derybas dėl tarpvyriausybinių susitarimų. Vis dėlto akivaizdu, kad valstybės narės palaikė ryšius su trečiosiomis šalimis dėl infrastruktūros ir susijusių prekių tiekimo. Šiuo atžvilgiu Komisija negali įvertinti valstybių narių ir trečiųjų šalių politinių įsipareigojimų, prisiimtų viena kitos atžvilgiu, pavyzdžiui, susitarimo memorandumais, pasikeičiant notomis arba ketinimų raštais, masto.

Remiantis pirmiau išdėstytais faktais galima teigti, kad dabartinio Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimo nuostatomis nebuvo užtikrinta, jog su ES teise nesuderinami tarpvyriausybiniai susitarimai būtų pakeisti suderinamais susitarimais. Taip visų pirma yra dėl to, kad Tarpvyriausybinių susitarimų sprendime nustatytas suderinamumo tikrinimas yra *ex post* pobūdžio.

Be to, dabartinio Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimo nuostatos neturėjo tiesioginės įtakos valstybių narių deryboms su trečiosiomis šalimis. Dėl šių priežasčių dabartinis Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimas nėra laikomas veiksmingu.

2.2 Efektyvumas

Neįmanoma empiriškai įvertinti ir netgi sumodeliuoti išlaidų, patiriamų taikant dabartinį Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimą. Tačiau dėl tarpvyriausybinių susitarimų atitikties ES teisei patikrinimo *ex post* pobūdžio kyla įvairių kokybinių klausimų.

Su ES teise suderinamus tarpvyriausybinius susitarimus ir tarpvyriausybinius susitarimus dėl bendro dvišalio bendradarbiavimo energetikos srityje, kurie nėra susiję su jokių ES teisės aspektu, sudariusios valstybės narės, taikydamos Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimą,

---

⁷ Reikėtų pažymėti, kad kai kuriais atvejais tarpvyriausybinių susitarimų taikymas buvo nutrauktas, nes baigėsi pradinis jo galiojimo terminas, arba dėl to, kad laiku nebuvo įvykdyta konkrečiame susitarime nustatyta sąlyga.

nepatiria jokių tiesioginių išlaidų, išskyrus administracines išlaidas, susijusias su pranešimu apie tarpvyriausybinius susitarimus pagal dabartinį keitimosi informacija mechanizmą. Šios administracinės išlaidos yra labai nedidelės, nes tarpvyriausybiniai susitarimai gali būti teikiami elektroniniu būdu ir valstybėms narėms nėra nustatytas reikalavimas juos išversti.

Kita vertus, jei atliekant *ex post* vertinimą nustatoma, kad tarpvyriausybinius susitarimus neatitinka ES teisės, atsiranda papildomų tiesioginių ir netiesioginių išlaidų. Šias išlaidas sudaro ir valdžios institucijų tiesioginės išlaidos, tokios kaip administracinės išlaidos, kurias patiria i) Komisija, laikydama sprendimų priėmimo vidaus tvarkos ir palaikydama ryšius su atitinkama (-omis) valstybe (-ėmis) nare (-ėmis), ir ii) valstybė (-s) narė (-s) bei Komisija, jei Komisija imasi tolesnių veiksmų, pavyzdžiui, pradeda struktūrinį dialogą su valstybėmis narėmis arba pažeidimų nagrinėjimo procedūras. Be to, jei tarpvyriausybiniame susitarime nėra numatyta susitarimo nutraukimo sąlyga, valstybėms narėms gali tekti padengti bylinėjimosi išlaidas, jei trečioji šalis tarptautinio arbitražo teisme pareikalautų kompensacijos dėl atitinkamo tarpvyriausybinių susitarimų netaikymo.

Nacionalinės valdžios institucijos ir įmonės, vykdančios infrastruktūros projektus, gali patirti ir netiesioginių išlaidų. Šios išlaidos gali būti patiriamos dėl infrastruktūros projektų, kurių teisinis pagrindas, atlikus *ex post* vertinimą, pripažįstamas nesuderinamu su ES teise, atšaukimo, sustabdymo arba vėlavimo įgyvendinti, jei fizinė infrastruktūra jau buvo iš dalies sukurta ir (arba) įgyvendinant projektą buvo patirta išlaidų.

Galima manyti, kad dabartinės sistemos teikiama nauda yra geresnė tarpvyriausybinių susitarimų atitiktis ES teisei, kurią lemia tuos susitarimus sudarančių subjektų lūkesčiai arba tai, kad vėliau atliekamas tų susitarimų *ex post* vertinimas. ES teisę atitinkančių tarpvyriausybinių susitarimų ekonominę naudą lemia:

- didesnis teisinis tikrumas, kuris skatina investicijas. Tai visų pirma pasakytina apie su infrastruktūra susijusius tarpvyriausybinius susitarimus, kuriais siekiama užtikrinti teisinį ir reguliavimo tikrumą projektų, kuriems reikia didelių investicijų, atžvilgiu. Toks didesnis teisinis tikrumas yra itin svarbus tuo atveju, kai keli dvišaliai tarpvyriausybiniai susitarimai apima vieną tranzito susitarimą arba infrastruktūros projektą;
- gerai veikianti energijos vidaus rinka, kuri nėra suskaidyta nacionaliniu lygmeniu ir kurioje vyksta didesnė konkurencija;
- didesnis skaidrumas, susijęs su energijos tiekimo saugumo situacija visose valstybėse narėse, kuris gali padėti išvengti perteklinių investicijų ir (arba) infrastruktūros trūkumų;
- aktyvesnis valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimas, taip pat valstybių narių ir Komisijos bendradarbiavimas gali padėti ES laikytis bendros suderintos pozicijos trečiųjų šalių atžvilgiu, taigi ir didinti ES įtaką derybose dėl energijos.

Todėl galima daryti išvadą, kad Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimas gali būti laikomas pakankamai veiksmingu. Apskritai kalbant, išlaidas, patiriamas taikant dabartinį Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimą, atsveria to sprendimo teikiama santykinė nauda, nes jis padeda apsaugoti energijos vidaus rinkos veikimą bei vientisumą ir užtikrinti energijos tiekimo saugumą. Tačiau Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimas galėtų būti efektyvesnis, jei jame nustatytas atitiktis patikrinimas būtų atliekamas *ex ante*. Tai žymiai padidintų teisinį tikrumą ir padėtų valstybėms narėms bei Komisijai išvengti išlaidų.

2.3 Suderinamumas

Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimas yra suderinamas su įvairiomis priimtomis ES lygmens priemonėmis, kuriomis siekiama gerinti ES energijos rinkos veikimą ir didinti ES energetinį saugumą. Jis buvo parengtas 2012 m. ir papildė 2010 m. priimtą Dujų tiekimo saugumo reglamentą⁸. Be to, dabartinio Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimo peržiūra yra vienas iš energetikos sąjungos tikslų. Viena iš penkių viena kitą papildančių energetikos sąjungos dimensijų – energetinis saugumas, solidarumas ir pasitikėjimas – taip pat rodo Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimu siekiamų tikslų svarbą.

Apskritai kalbant, Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimas yra visiškai suderinamas su kitomis Energetikos sąjungos pagrindų strategijos iniciatyvomis, kuriomis siekiama panašių tikslų.

2.4 Aktualumas

Svarbūs **infrastruktūros projektai** ir toliau priklausys nuo valstybės paramos, užtikrinamos sudarant tarpvyriausybinius susitarimus, dėl kurių reikės susitarti arba kuriuos reikės atnaujinti ateinančiais metais.

Kalbant apie dujų tiekimą, vamzdynais tiekiamų dujų dalis, palyginti su bendru iš trečiųjų šalių importuojamų dujų kiekiu, 2014 m. pasiekė 90 proc. Dauguma dujotiekių, jungiančių ES su jos prekybos partnerėmis, buvo pradėti eksploatuoti 8-ojo dešimtmečio – 10-ojo dešimtmečio pabaigoje. Kalbant apie naftą, 90 proc. ES importuojamos žalios naftos atgabenama jūra ir tik 10 proc. – vamzdynų infrastruktūra⁹, su kuria susijusių projektų vykdytojai gali reikalauti sudaryti tarpvyriausybinius susitarimus. Kalbant apie elektros energiją, ES grynojo importo dalis, palyginti su bendru pagaminamos elektros energijos kiekiu, ES 28 yra mažesnė nei 1 proc.¹⁰ Vis dėlto, kaip ir žalios naftos atveju, kai kurios atskiros elektros energijos sistemos ES (visų pirma Baltijos valstybėse narėse) labai priklauso nuo elektros energijos, importuojamos kabeliais iš trečiųjų šalių¹¹. Kaip ir dujų bei naftos atveju, atitinkamos infrastruktūros jungtys buvo sumontuotos prieš kelis dešimtmečius. Apibendrinant, didelė dujų ES lygmeniu arba konkrečioms ES valstybėms narėms būtina naftos ir elektros energijos dalis į ES importuojama iš trečiųjų šalių per fizines energetikos tinklų jungtis.

Infrastruktūros projektų įgyvendinimas priklauso nuo projektų vykdytojų sudėtingų sutartinių susitarimų, kurie dažnai grindžiami vienu ar keliais gamybos, tranzito ir importo šalių susitarimais. Dėl ilgo daugelio tarpvyriausybinių susitarimų galiojimo laikotarpio jų atnaujinimas ir pranešimas vyksta cikliška. Todėl tai, kad Komisijai nuo 2012 m. buvo pranešta tik apie vieną tarpvyriausybinių susitarimų, nereiškia, kad ateityje jai nebus pranešta apie naujus tarpvyriausybinius susitarimus. Be to, svarbu ne tarpvyriausybinių susitarimų, apie kuriuos pranešta, skaičius, o projektų, kuriuos tie susitarimai apima, reikšmingumas ir tų susitarimų atitiktis ES teisei. Kalbant apie tarpvyriausybinių susitarimų, susijusių su senesne infrastruktūra, atnaujinimą, pradinė su statyba susijusi rizika jau galėjo iki šio laiko sumažėti,

⁸ Dujų tiekimo saugumo reglamentas (ES) Nr. 994/2010, OL L 295, 2010 11 12, p. 1.

⁹ Kelios naftos perdirbimo įmonės Baltijos valstybėse ir Vidurio Europoje įvairiu mastu priklauso nuo naftotiekio „Družba“, jungiančio šiuos regionus su Rusijos Federacijoje esančiomis gamybos vietomis.

¹⁰ Šaltinis – Eurostato metiniai duomenys.

¹¹ Pavyzdžiui, Kroatija, Lietuva ir Latvija importuoja daugiau kaip 20 proc. joms reikalingos elektros energijos.

o tai reiškia, kad dabar gali būti dar svarbiau įvertinti tokių tarpvyriausybinių susitarimų atitiktį ES teisei.

Tikimasi, kad ES priklausomybė nuo importo (kuro, technologijų ir kitų medžiagų) per ateinančius du dešimtmečius išliks stabili arba padidės¹². Nors manoma, kad artimiausiais metais bus sukurta nedaug naujų energijos koridorių, galima nauja su kiekvienu iš jų susijusi infrastruktūra galėtų paveikti visą Europos energijos rinką. Todėl labai svarbu, kad su tokia infrastruktūra susiję tarpvyriausybinių susitarimai būtų suderinami su ES teise ir ES vykdoma įvairinimo politika. Be to, naujų infrastruktūros projektų atveju atsiranda vis daugiau klausimų, kurie paprastai įtraukiami į tarpvyriausybinius susitarimus. Ilgėjant energijos tiekimo maršrutams, tarpvyriausybinių susitarimų daugėja, didėja jų teisinė hierarchija ir jie tampa sudėtingesni¹³. Kuro atveju atsakomybė yra viena iš svarbiausių problemų, kurią gali išspręsti tik vyriausybės, ir beveik visos tinklo jungtys yra eksploatuojamos pagal dvišalius ar daugiašalius tarpvyriausybinius susitarimus. Atsižvelgiant į tai, kad situacija darosi vis sudėtingesnė, tarpvyriausybinių susitarimų ir toliau atlieka svarbų vaidmenį, visų pirma kalbant apie galimų naujų energetikos projektų plėtojimą įgyvendinant ES energijos šaltinių įvairinimo politiką.

Kalbant apie **tarpvyriausybinius susitarimus, susijusius su energetikos prekių pirkimu**, per pastarąjį dešimtmetį pasikeitė šių prekių importavimo į ES vidaus rinką būdas. Nustatant kainas, pirmenybė, ypač dujų sektoriuje, teikiama nebe ilgalaikėms indeksuotoms sutartims dėl naftos, o rinka pagrįstoms priemonėms, t. y. kainų nustatymui dujų biržose. Tačiau dėl visuotinio perėjimo prie dujų kainų nustatymo rinka grindžiamomis priemonėmis skirtumai tarp atskirų ES valstybių narių tampa nepastebimi. Padėtis Vidurio ir Šiaurės Vakarų Europai priklausančiose valstybėse narėse atspindi bendrą tendenciją, o kituose ES regionuose, pavyzdžiui, Baltijos valstybėse ir Pietryčių Europoje, – dar nepereita prie kainų nustatymo dujų biržose.

Atsižvelgiant į nurodytus faktus, Komisijos vertinimu, tarpvyriausybinių susitarimų ir toliau bus labai svarbūs ES energetikos sektoriuje. Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimas vis dar yra aktualus, bet jį reikia pritaikyti prie kintančio energijos tiekimo šaltinių ir maršrutų pobūdžio.

2.5 ES pridėtinė vertė

Energetinio saugumo požiūriu padėtis valstybėse narėse labai skiriasi. Mažiausiai pažeidžiamos Europos vietovės – vietovės, kuriose energijos galima gauti iš daugelio įvairių šaltinių ir (arba) įvairiais maršrutais ir kuriose esama veikiančių ir likvidžių didmeninių rinkų. Labiausiai pažeidžiamose vietovėse dažnai trūksta infrastruktūros, kurios reikia, kad būtų galima sukurti įvairiapusę tiekimo bazę ir veikiančią rinką. Nors likvidžių rinkų esama tik keliose šalyse, paklausa tose šalyse sudaro apie 80 proc. viso ES dujų poreikio.

Šis nevienoda padėtis rodo, kad skirtingos ES valstybės narės turi nevienodą įtaką derybose su trečiosiomis šalimis ir kad skiriasi jų patiriamas išorinio spaudimo lygis. Laipsniškas energetikos infrastruktūros bei rinkų integravimas ir tokio integravimo nulemta bendra

---

12 https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/trends_to_2050_update_2013.pdf, p.49. Daugiau informacijos rasite Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimo peržiūros poveikio vertinime, p. 43.

13 Pavyzdžiui, dėl tinklo jungties tarp Baku ir ES pagal Pietinio dujų koridoriaus iniciatyvą sudaryta iki 20 skirtingų susitarimų, iš kurių daugiau nei pusę sudaro tarpvyriausybinių susitarimų ir vadinamieji priimančiosios valstybės susitarimai (t. y. vyriausybių ir bendrovių susitarimai).

priklausomybė nuo išorės tiekėjų rodo, kad esminiai politiniai sprendimai dėl energetikos, kuriuos priima viena valstybė narė, turėtų būti aptariami su kaimyninėmis šalimis. Tas pats pasakytina ir apie ES energetikos politikos išorės aspektą. Vienas iš esminių dalykų, kurio siekiama Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimu, – susieti Europos energetikos politikos išorės (susitarimai su trečiosiomis šalimis) ir vidaus aspektus (su ES teise nesuderinamo Tarpvyriausybinių susitarimo nuostatos turi neigiamą poveikį energijos vidaus rinkos veikimui).

Dėl šių priežasčių Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimas turi akivaizdžią ES pridėtinę vertę, nes jis stiprina bendradarbiavimą ir didina skaidrumą ES lygmeniu, taip pat padeda užtikrinti energijos vidaus rinkos veikimą ir energijos tiekimo saugumą.

2.6 Supaprastinimas

Dabartiniu Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimu nustatytas gana paprastas keitimosi informacija mechanizmas. Pagrindinė valstybėms narėms tenkanti administracinė našta yra susijusi su pranešimo procesu. Tarpvyriausybinių susitarimų gali būti teikiami elektroniniu būdu ir valstybėms narėms nėra nustatytas reikalavimas juos išversti. Todėl galima numatyti, kad sprendimą reikia ne supaprastinti, o paaiškinti. Dabartinio Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimo 3 straipsnyje nustatytas galiojančių tarpvyriausybinių susitarimų pateikimo terminas – 2013 m. vasario 17 d. Kadangi šis terminas jau praėjo, būtų galima paaiškinti, kad visų naujų tarpvyriausybinių susitarimų, sudarytų įsigaliojus Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimui, *ex post* vertinimas turi būti atliktas per devynis mėnesius.

Galimybių supaprastinti dabartinį Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimą yra nedaug. Tačiau būtų galima paaiškinti, koks yra tarpvyriausybinių susitarimų, sudarytų įsigaliojus Tarpvyriausybinių susitarimų sprendimui, pateikimo terminas.

3. Išvados

Ši ataskaita pagrįsta Komisijos patirtimi, įgyta nuo 2012 m., kai įsigaliojo Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimas, ir nuodugnia 124 tarpvyriausybiinių susitarimų, apie kuriuos pranešta pagal tą sprendimą, analize. Ataskaitą Komisija parengė vykdydama savo pareigą įvertinti Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimą, kaip nustatyta to sprendimo 8 straipsnyje.

Dabartinis Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimas laikomas neveiksmingu. Dabartinės nuostatos (ypač atitikties patikrinimo *ex post* pobūdis) nedavė laukiamo rezultato – ES teisės neatitinkantys tarpvyriausybiniai susitarimai nebuvo pakeisti jų atitinkančiais susitarimais – ir neturėjo tiesioginės įtakos valstybių narių deryboms su trečiosiomis šalimis. Visų pirma, joks tarpvyriausybinių susitarimų projektas nebuvo savanoriškai pateiktas *ex ante* patikrinimui atlikti.

Tačiau kalbant apie **efektyvumą**, visų pirma išlaidų, taip pat sąnaudų ir naudos aspektus, Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimas laikomas gana veiksmingu. Visų pirma, išlaidas, susijusias su dabartiniu Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimu, atsveria to sprendimo teikiama nauda, nes jis padeda apsaugoti energijos vidaus rinkos veikimą bei vientisumą ir užtikrinti energijos tiekimo saugumą. Tačiau Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimas galėtų būti efektyvesnis, jei jame nustatytas atitikties patikrinimas būtų atliekamas *ex ante*. Tai labai padidintų teisinį tikrumą ir padėtų išvengti didelių išlaidų.

Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimas yra **visiškai suderinamas** su kitomis ES iniciatyvomis ir teisėkūros procedūra priimtais aktais.

Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimui ir toliau teks **svarbus vaidmuo** ES energetikos sektoriuje. Todėl Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimas vis dar yra aktualus, tačiau jį reikia pritaikyti prie kintančio energijos tiekimo šaltinių ir maršrutų pobūdžio.

Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimas turi akivaizdžią **ES pridėtinę vertę**, nes jis stiprina bendradarbiavimą ir didina skaidrumą ES lygmeniu, taip pat padeda užtikrinti energijos tiekimo saugumą ir energijos vidaus rinkos veikimą.

Galiausiai, kalbant apie **supaprastinimą**, būtų galima paaiškinti, koks yra tarpvyriausybiinių susitarimų, sudarytų įsigaliojus Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendimui, pateikimo terminas.

Apskritai ataskaitoje prieita prie išvados, kad dabartiniame Tarpvyriausybiinių susitarimų sprendime nustatyta tvarka nėra visiškai tinkama: pagrindinė su ta tvarka susijusi problema – atitikties patikrinimo *ex post* pobūdis.